Datum van inontvangstneming	:	29/05/2017

Zaak C-206/17

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

21 april 2017

Verwijzende rechter:

Bundesverwaltungsgericht (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

14 maart 2017

Verzoeker en verzoeker in Revision:

[redacted]

Verweerster en verweerster in Revision:

Gemeente Thedinghausen

Interveniënt:

Vertegenwoordiger van het belang van de Bondsrepubliek bij het Bundesverwaltungsgericht

---

Gewaarmerkte kopie

BUNDESVERWALTUNGSGERICHT

BESLISSING

[OMISSIS]

In de zaak betreffende toetsing van een wettelijke regel

[redacted]
[OMISSIS] 27321 Thedinghausen,

verzoeker en verzoeker in Revision,

[OMISSIS]

tegen

Gemeente Thedinghausen,
[OMISSIS] 27321 Thedinghausen,

verweerster en verweerster in Revision,

[OMISSIS]

[Or. 2]

Interveniënt:

De Vertegenwoordiger van het belang van de Bondsrepubliek bij het Bundesverwaltungsgericht,
[OMISSIS] 10719 Berlijn,

heeft de vierde Senat van het Bundesverwaltungsgericht

op 14 maart 2017

[OMISSIS]

beslist:

De behandeling van de zaak wordt geschorst.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt overeenkomstig artikel 267 VWEU verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

Moet artikel 11 van richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten (PB 2012, L 26, blz. 1) - MEB-richtlijn (MEB-RL), aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale regeling op grond waarvan een rechtsschending met betrekking tot de inspraak van het publiek in procedures voor de opstelling van een bestemmingsplan door een gemeentelijke verordening, irrelevant wordt verklaard, wanneer, ondanks degelijke informatieverstrekking, tegen die schending niet binnen een jaar na de bekendmaking van het plan, tegenover de gemeente bezwaar is gemaakt, en voor het bestemmingsplan de bepalingen van de MEB-richtlijn inzake inspraak van het publiek gelden?

Motivering:

I

1 De vraag is gerezen in een geding tussen een grondeigenaar en een gemeente over de geldigheid van een bestemmingsplan. Het bestemmingsgebied sluit ruimtelijk aan bij een op basis van andere bestemmingsplannen gebouwd **[Or. 3]** windmolenpark met 19 windturbines. Het bestemmingsplan voorziet in de juridische basis voor in elk geval vier andere windturbines. Hun hoogte is begrenst tot 120 meter. De bouw van andere bouwwerken is verboden. Verzoeker bestrijdt het plan, omdat hij op een gedeelte van zijn binnen het plangebied gelegen grond een varkensmesterij wil bouwen.

2 De gemeente heeft het publiek inspraak geboden in de voorbereidingsprocedure van het bestemmingsplan. Daartoe heeft de gemeente in juni 2012 in het publicatieblad van het district het ontwerpplan en andere documenten bekend gemaakt. Deze bekendmaking voldeed niet aan de wettelijke voorwaarden. De ter inzage gelegde documenten waren weliswaar aangeduid, doch het ontbrak aan voldoende aanwijzingen omtrent de vraag welke milieugerelateerde thema's in deze documenten behandeld werden. Deze fout is relevant op grond van § 214, lid 1, eerste zin, punt 2, BauGB [Baugesetzbuch (Duits wetboek bouwrecht)]. De gemeente stelde het bestemmingsplan vast in december 2012 en maakte het bekend. Zij wees erop dat een schending van een ingevolge § 214, lid 1, eerste zin, punten 1 tot en met 3, BauGB relevant procedure- of vormvoorschrift irrelevant wordt, wanneer zij niet binnen een jaar na de bekendmaking, onder uiteenzetting van de aan de schending ten grondslag liggende feiten schriftelijk tegenover de gemeente wordt aangevoerd. Tegen de fout bij de bekendmaking van het ontwerp werd niet binnen deze termijn tegenover de gemeente bezwaar gemaakt.

3 Verzoeker komt tegen het plan op met een toelaatbaar verzoek om toetsing van een wettelijke regel. Het Niedersächsische Oberverwaltungsgericht (hoogste bestuursrechter van de deelstaat Nedersaksen) heeft het verzoek afgewezen [OMISSIS]. De verwijzende rechter dient op het beroep in Revision uitspraak te doen.

II

4 In casu toepasselijke nationale bepalingen:

5 1. Verwaltungsgerichtsordnung (Duits wetboek bestuursprocesrecht) (VwGO) [OMISSIS] **[Or. 4]**

> **§ 47**
>
> (1) Het Oberverwaltungsgericht spreekt zich in de uitoefening van zijn volledige rechtsmacht op verzoek uit over de geldigheid
>
> (1) van gemeentelijke verordeningen die zijn vastgesteld op grond van de voorschriften van het Baugesetzbuch,... [...]

(2) Het verzoek kan door elke natuurlijke of rechtspersoon worden ingediend;

[...] binnen een jaar na de bekendmaking van het rechtsvoorschrift. [...]

6 2. Baugesetzbuch (BauGB) [OMISSIS]

§ 2 Opstelling van lokale ruimtelijke plannen

(4) Met het oog op de in § 1, lid 6, punt 7 [...] bedoelde milieubelangen wordt een milieubeoordeling verricht waarbij de te verwachten aanzienlijke milieueffecten worden vastgesteld en in een milieurapport worden beschreven en beoordeeld; [...]

§ 3 Inspraak van het publiek

(2) De ontwerpen van lokale ruimtelijke plannen moeten, vergezeld van de toelichting en de volgens de inschatting van de gemeente wezenlijke, reeds beschikbare milieugerelateerde standpunten, een maand lang openbaar ter inzage worden gelegd. Plaats en duur van de terinzagelegging, alsmede de vermelding welke soorten milieugerelateerde gegevens beschikbaar zijn, dienen minstens een maand van tevoren op de ter plaatse gebruikelijke wijze bekend te worden gemaakt; [...]

§ 10 **Besluit, vergunning en inwerkingtreding van het bestemmingsplan**

(1) De gemeente stelt bij gemeentelijke verordening het bestemmingsplan vast.

§ 214 Relevantie van de schending van de voorschriften inzake de opstelling van het voorbereidend bestemmingsplan en van gemeentelijke verordeningen; aanvullende procedure

(1) Een schending van de procedure- en vormvoorschriften van dit wetboek is voor de geldigheid van een voorbereidend bestemmingsplan en de krachtens dit wetboek vastgestelde gemeentelijke verordeningen slechts relevant wanneer

2. de voorschriften inzake de deelneming van het publiek en de autoriteiten op grond van § 3, lid 2, zijn geschonden; daarbij is het niet relevant wanneer afzonderlijke gegevens over welke soorten milieugerelateerde gegevens beschikbaar zijn, hebben ontbroken [...]

[...]

[Or. 5]

(4) Het voorbereidend bestemmingsplan of de gemeentelijke verordening kan door een aanvullende procedure voor het herstellen van fouten ook met terugwerkende kracht in werking worden gesteld.

§ 215 Termijn voor het aanvoeren van de schending van voorschriften

(1) Irrelevant [wordt]

1. [een] op grond van § 214, lid 1, eerste zin, punten 1 tot en met 3, relevante schending[...] van de daarin genoemde procedure- en vormvoorschriften, [...]

wanneer deze niet binnen een jaar na de bekendmaking van het voorbereidend bestemmingsplan of de gemeentelijke verordening schriftelijk, onder uiteenzetting van de aan de schending ten grondslag liggende feiten, tegenover de gemeente [is] aangevoerd.

[...]

(2) Bij de inwerkingstelling [...] van de gemeentelijke verordening moet worden gewezen op de voorwaarden waaronder de schending van de voorschriften kan worden aangevoerd, alsmede op de rechtsgevolgen.

7 3. Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung (Duitse wet inzake de milieueffectbeoordeling (UVPG) [OMISSIS]

§ 2 Definities

(1) „De milieueffectbeoordeling vormt een onzelfstandig onderdeel van de bestuursrechtelijke procedures waarin wordt beslist over de toelaatbaarheid van projecten. [...]

(3) Besluiten in de zin van lid 1, eerste zin, zijn [...]

3. besluiten op grond van § 10 van het Baugesetzbuch inzake de opstelling, wijziging of aanvulling van bestemmingsplannen, waarop de toelaatbaarheid van bepaalde projecten in de zin van bijlage 1 moet worden gebaseerd, [...]

§ 3e Wijzigingen en uitbreidingen van MEB-plichtige projecten

[OMISSIS]

§ 17 Opstelling van lokale ruimtelijke plannen

(1) Wanneer, met name bij projecten als bedoeld onder de punten 18.1 tot en met 18.9 van bijlage 1, bestemmingsplannen in de

zin van § 2, lid 3, punt 3, worden opgesteld, gewijzigd of aangevuld, dan wordt de milieueffectbeoordeling, met inbegrip van het **[Or. 6]** voorafgaand onderzoek van het concrete geval volgens § 2, lid 1, eerste tot en met derde zin, en de §§ 3 tot en met 3f, in de opstellingsprocedure uitgevoerd als milieubeoordeling volgens de voorschriften van het Baugesetzbuch. In afwijking van de eerste zin komt een op grond van deze wet verplicht voorafgaand onderzoek van het concrete geval te vervallen, wanneer voor het op te stellen bestemmingsplan een milieubeoordeling volgens de voorschriften van het Baugesetzbuch, wordt uitgevoerd die tevens voldoet aan de vereisten van een milieueffectbeoordeling.

[...]

(3) Wanneer de milieueffectbeoordeling wordt uitgevoerd in een opstellingsprocedure voor een bestemmingsplan en in een daaropvolgende toelatingsprocedure, dan dient de milieueffectbeoordeling in de daaropvolgende toelatingsprocedure te worden beperkt tot bijkomende of andere aanzienlijke milieueffecten van het project.

III

8 1. De vraag is relevant voor de beslechting van het hoofdgeding. Overeenkomstig het nationale recht moet verzoekers beroep in Revision worden verworpen. Volgens de verwijzende rechter kan het bestemmingsplan inhoudelijk niet worden aangevochten. In zoverre rijzen geen Unierechtelijke vragen. Ook in formeel opzicht is het plan in wezen correct. De gemeente heeft echter in de opstellingsprocedure een fout gemaakt, die leidt tot ongeldigheid van het plan. Naar nationaal recht strekt de rechterlijke toetsing zich niet uit tot deze fout.

9 De bekendmaking van de gemeente met betrekking tot de terinzagelegging van het ontwerpplan was in strijd met § 3, lid 2, tweede zin, eerste zinsdeel, BauGB. Deze bepaling strekt tot omzetting van artikel 3, punt 4, van richtlijn 2003/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 mei 2003 tot voorziening in inspraak van het publiek in de opstelling van bepaalde plannen en programma's betreffende het milieu (PB 2003, L 156, blz. 17). § 3, lid 2, tweede zin, eerste zinsdeel, BauGB vereist dat de in de beschikbare standpunten en documenten behandelde milieuthema's in thematische blokken worden samengevat en in de ter plaatse gebruikelijke bekendmaking in trefwoorden worden gekarakteriseerd [OMISSIS]. Dit is niet gebeurd. Deze volgens § 214, lid 1, eerste zin, punt 2, BauGB van belang zijnde procedurefout **[Or. 7]** is op grond van § 215, lid 1, eerste zin, punt 1, BauGB niet meer relevant, aangezien niemand binnen een jaar na de bekendmaking van het bestemmingsplan bij de gemeente bezwaar heeft gemaakt. De gemeente heeft volgens de voorschriften van § 215, lid 2, BauGB gewezen op de rechtsgevolgen van een procedurefout waartegen niet tijdig bezwaar is gemaakt.

10 Bij toepassing van § 215, lid 1, eerste zin, punt 1, BauGB dient de verwijzende rechter het beroep in Revision te verwerpen. Indien het Unierecht zich tegen toepassing van § 215, lid 1, eerste zin, punt 1, BauGB verzet, dan moet de verwijzende rechter het bestemmingsplan ongeldig verklaren.

11 2. De Senat twijfelt of artikel 11 van richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten (PB 2012, L 26, blz. 1) - MEB-richtlijn (MEB-RL), aldus moet worden uitgelegd dat het zich verzet tegen toepassing van § 215, lid 1, eerste zin, punt 1, BauGB.

12 Overeenkomstig artikel 11, lid 1, van de MEB-RL zorgen de lidstaten ervoor dat, in overeenstemming met het toepasselijke nationale rechtsstelsel, leden van het betrokken publiek in beroep kunnen gaan bij een rechtbank of een ander bij wet ingesteld onafhankelijk en onpartijdig orgaan om de materiële of formele rechtmatigheid van enig besluit, handelen of nalaten vallend onder de bepalingen betreffende de inspraak van het publiek van de MEB-RL aan te vechten.

13 a) Voor het bestreden bestemmingsplan gelden de bepalingen van de MEB-RL betreffende de inspraak van het publiek. Installaties voor het gebruik van windenergie voor het opwekken van stroom (windmolenparken) zijn projecten in de zin van punt 3, onder i), van bijlage II bij de MEB-RL. Bij deze projecten bepalen de lidstaten volgens artikel 4, lid 2, eerste zin, MEB-RL of het project overeenkomstig de artikelen 5 tot en met 10 MEB-RL moet worden onderworpen aan een milieueffectbeoordeling. Voor de **[Or. 8]** uitbreiding van het bestaande windmolenpark was overeenkomstig § 3e [OMISSIS] UVPG een voorafgaand onderzoek van het concrete geval nodig, waarmee over de verplichting tot uitvoering van een milieueffectbeoordeling wordt besloten. Het bestreden bestemmingsplan was volgens § 2, lid 3, punt 3, juncto lid 1, eerste zin, UVPG een besluit inzake de toelaatbaarheid van dit project [OMISSIS]. De milieueffectbeoordeling en het voorafgaand onderzoek van het concrete geval werden daarentegen op grond van § 17, lid 1, eerste zin, UVPG in de opstellingsprocedure, als milieubeoordeling in de zin van § 2, lid 4, BauGB, volgens de voorschriften van het Baugesetzbuch uitgevoerd. Op grond van § 17, lid 1, tweede zin, UVPG kwam, in afwijking van § 17, lid 1, eerste zin, UVPG, het voorgeschreven voorafgaand onderzoek van het concrete geval te vervallen, aangezien voor het bestemmingsplan een milieubeoordeling volgens de voorschriften van het Baugesetzbuch werd uitgevoerd die voldeed aan de vereisten van een milieueffectbeoordeling. Daarmee onderwerpt de nationale wetgever bestemmingsplannen aan de voorschriften inzake inspraak van het publiek van de MEB-RL, die – zoals het in casu aan de orde zijnde plan – de toelaatbaarheid rechtvaardigen van een project dat, afhankelijk van het resultaat van een voorafgaand onderzoek, aan een verplichting tot een milieueffectbeoordeling onderworpen kan zijn.

14 b) Artikel 11, lid 1, MEB-RL vereist toegang tot een rechtbank (of een ander orgaan), om de materiële of formele rechtmatigheid van een dergelijke

overheidshandeling aan te vechten. Het voorschrift beperkt daarbij geenszins de gronden die met een rechtsmiddel op grond van dit voorschrift kunnen worden aangevoerd. Ook artikel 11, lid 4, MEB-RL laat een dergelijke beperking niet toe (HvJEU, arrest van 15 oktober 2015 – C-137/14 [ECLI:EU:C:2015:683_1] – punten 76 e.v.).

15 § 215, lid 1, eerste zin, punt 1, BauGB beperkt niet a priori de gronden waarop een verzoek om toetsing van een wettelijke regel overeenkomstig § 47, lid 1, punt 1, VwGO **[Or. 9]** kan worden gebaseerd. Een verzoek om toetsing van een wettelijke regel is ingevolge § 47, lid 2, eerste zin, VwGO slechts toelaatbaar binnen een termijn van een jaar na de bekendmaking van het bestemmingsplan. Binnen deze termijn is een schending van § 3, lid 2, tweede zin, eerste volzin, BauGB relevant. Volgens § 215, lid 1, eerste zin, punt 1, BauGB wordt een schending irrelevant, wanneer noch de verzoeker, noch iemand anders binnen de termijn van een jaar na de bekendmaking van het plan tegnover de gemeente voldoende onderbouwd bezwaar maakt tegen de vergissing. Het bezwaar kan ook in een gerechtelijke procedure naar voren worden gebracht. De jaartermijn van § 215, lid 1, eerste zin, punt 1, BauGB vereist echter ook in dit geval dat het bezwaar binnen deze termijn bij de gemeente binnenkomt. § 215, lid 1, eerste zin, punt 1, BauGB beperkt dus niet de gronden waarop een rechtsmiddel bij de instelling ervan kan worden gebaseerd. De wet verhindert echter de rechterlijke toetsing van bepaalde gronden die tegenover de gemeente niet binnen de termijn zijn aangevoerd. Op die gronden kan, wanneer zij na het verstrijken van de termijn worden aangevoerd, de beslissing op het verzoek om toetsing van een wettelijke regel – zoals elke andere rechterlijke beslissing inzake de geldigheid van het bestemmingsplan – niet meer worden gebaseerd.

16 Het Hof van Justitie wordt verzocht te verduidelijken of artikel 11, lid 1, MEB-RL aldus moet worden uitgelegd dat het zich tegen een dergelijke regeling verzet. Dit wordt in de literatuur in aansluiting op het arrest van het Hof van Justitie van 15 oktober 2015 – C-137/14 [ECLI:EU:C:2015:683_1] – punten 75 e.v. aangenomen [OMISSIS]

17 c) Volgens de verwijzende rechter zou [toepassing van] artikel 11, lid 4, MEB-RL overwogen moeten worden. De wettelijke regel sluit een toetsingsprocedure in eerste instantie bij een bestuursrechtelijke instantie niet uit en laat het vereiste dat de bestuursrechtelijke toetsingsprocedures doorlopen moeten zijn alvorens beroep bij een rechterlijke instantie kan worden ingesteld, onverlet, wanneer een dergelijk vereiste naar nationaal recht bestaat.

[Or. 10]

18 Het bezwaar op grond van § 215, lid 1, BauGB strekt tot bestuursrechtelijke toetsing. De gemeente dient op basis van het bezwaar te toetsen of zij aanleiding ziet om in een aanvullende procedure overeenkomstig § 214, lid 4, BauGB een fout te herstellen. Het bezwaar op grond van § 215, lid 1, BauGB is evenwel geen vereiste om een gerechterlijke procedure tot toetsing van een wettelijke regel in te

leiden. Voor de toelaatbaarheid van een verzoek om toetsing van een wettelijke regel speelt het geen rol. De toetsingsprocedure van § 215, lid 1, BauGB hoeft derhalve niet vooraf te gaan aan de gerechtelijke procedure en doet dit in de regel ook niet. Bezwaren op grond van § 215, lid 1, BauGB worden in de praktijk veeleer doorgaans bij de inleiding of tijdens een procedure tot toetsing van een wettelijke regel ingediend.

19 Ondanks deze afwijkingen van artikel 11, lid 4, MEB-RL, dient § 215, lid 1, eerste zin, punt 1, BauGB een door de richtlijn gebillijkt doel. Artikel 11, lid 4, MEB-RL geeft de lidstaat het recht om binnen een bepaalde termijn de bestuursrechtelijke toetsingsprocedure in te leiden en om bestuurshandelingen na afloop van de termijn definitief te doen worden en op die manier aan rechterlijke toetsing te onttrekken. Deze weg kiest de nationale wetgever bij bestemmingsplannen niet. Dergelijke plannen worden overeenkomstig § 10, lid 1, BauGB vastgesteld als gemeentelijke verordening. Bij relevante rechtsschendingen zijn ze van begin af aan en zonder tijdslimiet ongeldig. Dit geldt ongeacht de ernst van een schending, en bij procedurefouten ongeacht de vraag of zij van invloed zijn geweest op de uitkomst. § 215, lid 1, eerste zin, punt 1, BauGB beperkt deze principes. De wettelijke regel, die is beperkt tot bepaalde rechtsschendingen, bijvoorbeeld die van het procedurerecht, werkt op vergelijkbare wijze als een regeling inzake het definitief worden van bestuurshandelingen, omdat hij rechtsschendingen aan rechterlijke toetsing onttrekt. Wanneer bezwaar achterwege blijft, zijn na het verstrijken van een jaar na de bekendmaking van het bestemmingsplan enkel bepaalde fouten nog relevant. Dit zijn met name inhoudelijke fouten, zoals het ontbreken van de stedenbouwkundige noodzaak, ontoelaatbare inhoudelijke vaststellingen en fouten in het afwegingsresultaat.

20 § 215, lid 1, eerste zin, punt 1, BauGB is aldus een regeling die valt binnen de door artikel 11, lid 4, MEB-RL geboden speelruimte: artikel 11, lid 4, MEB-RL **[Or. 11]** stelt de lidstaat in staat om een overheidsbesluit na afloop van de termijn voor bestuursrechtelijke toetsingsprocedures volledig aan rechterlijke toetsing te onttrekken. § 215, lid 1, eerste zin, punt 1, BauGB gaat niet zo ver. De wettelijke regel onttrekt het overheidsbesluit immers niet volledig aan rechterlijke toetsing, doch enkel met betrekking tot bepaalde rechtsschendingen.

21 d) De verwijzende rechter houdt § 215, lid 1, eerste zin, BauGB om redenen van rechtszekerheid voor gerechtvaardigd. Het Hof van Justitie acht het niet bewezen dat een volledige toetsing van de inhoudelijke juistheid van een besluit afbreuk zou doen aan het rechtszekerheidsbeginsel (HvJ, arrest van 15 oktober 2015 – C-137/14 [ECLI:EU:C:2015:683_1] – punt 79). Advocaat-generaal Wathelet heeft in zijn conclusie van 21 mei 2015 in zaak C-137/14 [ECLI:EU:C:2015:344_1] in dit opzicht betoogd dat de vervaltermijnen voor het opkomen in rechte tegen de besluiten van bestuursinstanties op dit punt voldoende zijn (punt 118). Bij bestemmingplannen leidt het verstrijken van de uitsluitingstermijn voor het verzoek om toetsing van een wettelijke regel evenwel niet tot rechtszekerheid. Ook na afloop van de termijn kan immers in elke

gerechtelijke procedure, bijvoorbeeld bij een geschil over bouwvergunningen, de ongeldigheid van een bestemmingsplan worden aangevoerd.

22 § 215, lid 1, eerste zin, punt 1, BauGB is voor de rechtszekerheid met name van belang wanneer een bekendgemaakte administratieve praktijk in het licht van latere beslissingen van hoogste rechters gebrekkig blijkt te zijn. Zo was in casu de bekendmaking door de gemeente, in 2012, van de terinzagelegging, in overeenstemming met de destijds gebruikelijke praktijk. Verdergaande juridische vereisten formuleerde het Bundesverwaltungsgericht voor het eerst in zijn arrest van 18 juli 2013 [OMISSIS]. In het licht van deze rechtspraak zou een groot aantal eerder vastgestelde bestemmingsplannen mank gaan aan een gebrek in de opstellingsprocedure. § 215, lid 1, eerste zin, punt 1, BauGB waarborgt dat een dergelijk gebrek niet jaren later in een gerechtelijke procedure voor het eerst wordt aangevoerd en de ruimtelijke-ordeningsrechtelijke grondslag voor reeds gebouwde gebouwen niet opnieuw in twijfel wordt getrokken. **[Or. 12]** In lijn hiermee heeft de Vertegenwoordiger van het belang van de Bondsrepubliek bij het Bundesverwaltungsgericht met goedvinden van de bondsregering gewezen op het belang van § 215 BauGB voor de investeringszekerheid in Duitsland.

23 e) De bezwaarmogelijkheid van § 215, lid 1, BauGB voldoet volgens de verwijzende rechter ook voor het overige aan het Unierecht.

24 Voor zover Unierechtelijke voorschriften ontbreken, is het een aangelegenheid van de rechtsorde van elke lidstaat om de procesregels vast te stellen voor de rechtsmiddelen die de rechten die de burgers aan het recht van de Unie ontlenen moeten waarborgen. Deze procedureregels mogen niet ongunstiger zijn dan die welke gelden voor soortgelijke nationale rechtsmiddelen (gelijkwaardigheidsbeginsel), en mogen de uitoefening van de door het Unierecht verleende rechten in de praktijk niet onmogelijk of uiterst moeilijk maken (doeltreffendheidsbeginsel) (HvJEU, arrest van 12 mei 2011 – C-115/09 [ECLI:EU:C:2011:289] – punt 43). § 215, lid 1, eerste zin, punt 1, BauGB voldoet hieraan. De wettelijke regel behandelt schendingen van de voorschriften die hun oorsprong vinden in het Unierecht niet anders dan schendingen van voorschriften van nationaal recht. Ook het doeltreffendheidsgebod is geëerbiedigd. De bezwaartermijn is met een jaar voldoende ruim bemeten. Bovendien is de gemeente ingevolge § 215, lid 2, BauGB verplicht om bij de inwerkingstelling van het bestemmingsplan zowel te wijzen op de voorwaarden waaronder een schending van de voorschriften kan worden aangevoerd, als op de rechtsgevolgen. Wanneer een dergelijke verwijzing achterwege blijft, dan treedt het rechtsgevolg van § 215, lid 1, eerste zin, punt 1, BauGB niet in. Dit zorgt ervoor dat de belanghebbenden hun bezwaarmogelijkheid daadwerkelijk kunnen benutten.

[OMISSIS] **[Or. 13]**

[OMISSIS]